

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Van internationaal naar sub-lokaal bestuur
Veldhuijzen, C.

Citation

Veldhuijzen, C. (1995). Van internationaal naar sub-lokaal bestuur. *Bestuurskundige Berichten*, 10(1), 17-18.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233871>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233871>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

creatief omgaan met de stof. De tentamenform die in Noorwegen gebruikt wordt, leent zich veel meer voor die creativiteit. Je kunt tenminste laten zien wat je werkelijk weet en hoe je denkt over bepaalde materie.

Nu kan het zijn dat ik op een ander niveau in Oslo onderwijs volgde dan in Leiden. Toen ik naar Oslo ging had ik mijn Doctoraal II nog niet volledig afgerond. In Oslo volgde ik vakken op 'hovedfag'-niveau. Dit is het allerhoogste niveau op de universiteit. Een Noorse student begint namelijk met twee jaren 'grunnfag', een soort uitgebreide propedeuse waarin je de basis krijgt bijgespijkerd. Vervolgens krijgt de Noorse student in zijn twee jaar durende 'mellomfag' de gelegenheid om eens bij andere faculteiten te 'shoppen'. Zo kunnen ze bijvoorbeeld geschied-

denis gaan studeren of een extra taal. Na deze verbreding in de studie krijgt de student te maken met een twee jaar durend 'hovedfag'. Dit programma is dan bedoeld om af te studeren. Ik heb dus vakken gevolgd waar vier jaar voorkennis voor nodig was, terwijl ik zelf amper drie jaar met bestuurskunde bezig was. Ik moest dus wel even een kloof(je) overbruggen.

Ik vind het jammer dat studenten in Nederland niet de mogelijkheid hebben om zes jaar te studeren. De druk die op ons vierjarig-programma rust, doet veel af aan de kwaliteit van ons onderwijs. Tentamens met louter feitenkennis over de bestudeerde stof zijn hier jammer genoeg een gevolg van. Langer en intensiever werken met bepaalde materie is er niet bij. Stof laten bezinken en ermee spelen al helemaal niet. Nederlandse studen-

ten worden academici onder de (internationale) maat. Studieduur tot maximaal vier jaar verkorten is onverantwoordelijk, wanneer in een hoop Westerse landen gemiddeld langer wordt gestudeerd. Onze overheid denkt alleen maar aan methoden om te bezuinigen, niet aan zinnige vormgeving van het onderwijs. Misschien is Nederland wel beter af met een Scandinavisch systeem van hoger onderwijs, waarbij iedereen voor zijn studie mag lenen bij de overheid. Deze lening moet na de studie worden terugbetaald. Snelle studenten krijgen een bonus in de vorm van kwijtschelding van een deel van de schuld. Het wordt tijd dat Nederland lering trekt uit het buitenland en dat we het woord 'basisbeurs' met zijn allen gauw vergeten, opdat we kunnen bouwen aan een kwalitatief hoger onderwijssysteem. ■

BIL ACTIVITEITEN DEEL 1

* **Informatie-avond project International Contract Research** **dinsdag 14 februari**
Toelichting op de brief die alle leden hebben ontvangen over de mogelijkheid om deel te nemen aan een project van de BIL en Cedo Nulli uit Rotterdam. Studenten kunnen in opdracht van bedrijven en instellingen in het buitenland contract-onderzoek gaan uitvoeren. Bel voor informatie de BIL-kamer, 071-273696.

* **Excursie naar de Nederlandse Spoorwegen** **woensdag 22 februari**
In Utrecht zullen de deelnemers worden voorgelicht door 2 medewerkers van de NS. Het onderwerp is privatisering. Schrijf je in op het prikbord bij de BIL-kamer (SA-05). Verzamelen op Leiden CS om 12.15 uur op perron 1/2 richting Utrecht.

* **Excursie naar Stadion Feyenoord** **maandag 6 maart**
Uitleg over het veiligheidsmanagement van het stadion. Daarnaast een rondleiding. Inschrijven kan nog bij de BIL-kamer, tijden worden later bekend gemaakt.

* **Forum 'Regiovorming en de toekomst van de provincie Zuid-Holland'** **maandag 14 maart**
Rijnmond en Haaglanden als toekomstige stadsprovincies, wat blijft er over en wat is de positie daarvan? Burgemeester Havermans van Den Haag is voor de regiovorming. Moet er echter in plaats van regio's niet een super-Randstadregio komen? Let op posters en flyers voor nadere informatie over plaats en tijd.

Van internationaal naar sub-lokaal bestuur

Dr. Coen Veldhuijzen

Het is misschien een wat vreemde weg: afstuderen in de variant Internationaal Bestuur en dan AIO worden met als onderwerp zoiets lokaals als stadsdeelraden.

September 1991 studeerde ik af in de variant Internationaal Bestuur. Onder begeleiding van Hoetjes schreef ik een scriptie over overheidsopdrachten aan bedrijven en de Europese richtlijnen daarover. Na vier jaar studie bestuurskunde, waaronder een semester in Konstanz, was ik klaar voor de harde landing op de arbeidsmarkt. Eerst iets over mijn omzwervingen voordat ik AIO werd.

Ik kon 'gelukkig' vrij snel aan de slag met een 'klus' aan de Hogeschool Rotterdam en Omstreken, bij een afdeling die zich bezig hield met post-HBO-onderwijs. Mijn taak was om te onderzoeken of er een markt was voor cursussen die zijn toegesneden op leidinggevend bij gemeenten. De gedachte was dat veel gemeenten de afgelopen jaren vergelijkbare veranderingsprocessen hebben doorgemaakt, waarbij beleidsvoorbereidende taken naar de diensten zijn overgeheveld. Dit stelt nieuwe eisen aan het leidinggevend personeel. Tot een eindconclusie kon ik niet komen want na drie maanden deed zich de volgende uitdaging voor: een tolkenstage bij de, toen nog, Europese Gemeenschappen. De tolkendienst van de EG zoekt vaak afgestudeerden in studies als bestuurskunde of rechten met een goede kennis van drie vreemde talen. In een stage van zes maanden wordt je dan opgeleid tot conferentietolk. Je werkt dan altijd vanuit drie vreemde talen naar je moedertaal. Het leek

mij een uitdaging en ik kwam door de selectie-test heen. Na twee maanden had ik echter het gevoel dat tolken het toch niet helemaal was voor mij. Als tolk zit je als het ware gevangen in de woorden van een ander. Het is je taak om de betekenis van wat iemand zegt zo precies mogelijk in je moedertaal weer te geven, en niet meer dan dat. Het leek mij geen werk om voor een lange tijd te doen.

Terug in Nederland besloot ik te solliciteren naar een AIO-plaats in Amsterdam. Het onderwerp was 'de beleidsafstemming in het Amsterdams Bestuurlijk Stelsel'. Het onderzoek werd voor de gemeente Amsterdam uitgevoerd. De eerste twee jaar zou ik moeten besteden aan het werken aan een rapportage voor de gemeente. Op basis van de verzamelde gegevens kon ik daarna gaan werken aan een proefschrift. Wat mij aansprak aan deze opzet was dat het geen puur theoretische bezigheid zou worden, maar juist een combinatie van praktijkgericht met theoretisch onderzoek. In september '92, inmiddels een jaar na mijn afstuderen, kon ik beginnen.

De vraagstelling van de gemeente was uiteindelijk: "Hoe de 'spelregels en omgangsvormen' binnen het bestuurlijk stelsel zich ontwikkelden en of die spelregels en omgangsvormen een voldoende basis waren voor een adequate beleidsafstemming." Amsterdam heeft een vergaand gedecentraliseerd stelsel. De stadsdelen oefenen het grootste deel van de bevoegdheden van de gemeente uit. De rol van stadsdelen is niet beperkt tot beheer: ze hebben volop mogelijkheden tot het ontplooiën van beleidsinitiatieven. In de praktijk doen zich echter problemen voor die de grenzen van een enkel stadsdeel overstij-

gen, of die alleen kunnen worden opgelost als diensten van de centrale stad en een stadsdeel samenwerken. Dit soort problemen kan lang niet altijd worden opgelost door formele regelingen. Betrokkenen zullen zelf naar een goede samenwerkingsvorm moeten zoeken. Het functioneren van het bestuurlijk stelsel is er dus voor een groot deel van afhankelijk of dit ook echt lukt.

Het onderzoek voor de gemeente bestond uit twee delen: een enquête naar de wederzijdse beelden en opvattingen van ambtenaren en ook bestuurders van stadsdelen en centrale stad en een aantal case studies.

Het beeld dat uit de enquête naar voren kwam, was niet bepaald positief. Het merendeel van de respondenten is van mening dat het ontbreekt aan vertrouwen in de verhouding tussen stadsdelen en centrale stad. Respondenten van de centrale stad vinden onder meer dat de stadsdelen niet deskundig genoeg zijn. De stadsdelen zijn op hun beurt

Afgestudeerd, en dan...?

weer ontevreden over de mogelijkheden die ze hebben. De manier van optreden van de centrale stad vinden ze eerder bevoogdend dan behulpzaam.

De case-studies geven, gelukkig, een heel wat gemengder beeld van de verhoudingen binnen Amsterdam. Een nogal succesvol verhaal is de schaalvergroting in het basis-onderwijs. Door een landelijke regeling dreigde een groot aantal basisscholen in Amsterdam gesloten te moeten worden door een verhoging van de opheffingsnorm. Er zijn mogelijkheden om het aantal te sluiten scholen te verminderen als de scholen gemiddeld over Amsterdam een bepaald leerlingenaantal weten te halen. Er moet dus nog wel een aantal scholen worden gesloten, maar minder dan bij het hanteren van de opheffingsnorm. Om dat gemiddelde te bereiken is het wel nodig dat alle stadsdelen en de centrale stad voor wat betreft de binnenstad, 17 zelfstandige bestuursorganen, het eens worden over wie hoeveel scholen

gaat sluiten. Dankzij een aantal slimme afspraken lukt het nog ook om daar overeenstemming over te bereiken. Er wordt een bepaalde verdeelsleutel gemaakt en ieder stadsdeel is zelf verantwoordelijk voor de keuze van de scholen die bij de schaalvergroting worden betrokken. Een minder succesvol voorbeeld is het buurtbeheer in het kader van de sociale vernieuwing. De centrale stad zoekt naar wegen om dit proces in de stadsdelen op een bepaalde manier op gang te brengen, maar slaagt daar slechts beperkt in. Bij de aanpak van problemen rond de leefbaarheid in de wijken zouden de problemen zoals burgers die zelf ervaren als uitgangspunt moeten worden genomen. Burgers zouden bij de voorbereiding en bij de uitvoering medeverantwoordelijkheid moeten gaan dragen. Nu zijn er tal van leefbaarheidsprojecten in diverse stadswijken op gang gekomen, maar de resultaten lopen sterk uiteen. Stadsdelen hebben er nogal eens moeite mee om goed in te spelen op initiatieven van burgers. Van

een gezamenlijk beleid is nauwelijks sprake.

Het onderzoek voor de gemeente heb ik nu afgerond. De Gemeenteraad beschouwt het onderzoeksrapport als relevante documenten voor de evaluatie van het bestuurlijk stelsel. Inmiddels is wel duidelijk dat de stadsdelen gemeenten zullen worden binnen de (Stads-)provincie Amsterdam.

Zelf ben ik nu in de fase dat ik moet gaan bedenken hoe ik het verzamelde onderzoeksmateriaal kan gebruiken voor mijn proefschrift. Dat is een moeilijke overgang, omdat je op een andere manier naar dat onderzoeksmateriaal moet gaan kijken. Het is ook een beetje de omgekeerde weg maar het verschilt niet veel van wat de meeste AIO's in hun onderzoek tegenkomen. Vaak blijkt bij het verzamelen van materiaal dat het theoretisch kader moet worden bijgesteld. Ik hoop over twee jaar het resultaat te kunnen laten zien. ■

Ingezonden mededeling

TENTAMEN UITTREKSEL BANK BESTUURSKUNDE LEIDEN

Inmiddels een begrip in de Faculteit Sociale Wetenschappen bouwen wij nog steeds aan een beter verzorgd assortiment. Wij beschikken over uittreksels van een kwart van de voorgescreven boeken voor de propeadeuse, de helft voor het Doctoraal I en II, maar zijn nog altijd op zoek naar meer.

U kunt bij ons terecht met al Uw uittreksels van boeken op dit moment in gebruik bij de studie Bestuurskunde in Leiden, waaronder ook de keuzevakken uit het Doctoraal II. Uiteraard na controle, kopen wij Uw uittreksel voor ten minste f 2,- per pagina (gebaseerd op een minimale inbreng; getypt, op diskette, goed verzorgd, levert uiteraard meer op!).

Op zoek naar een bijverdienste én een goede combinatie met Uw studietijd? Schrijf een uittreksel en lever hem in! Voor aan- en verkoop van uittreksels kunt U op werkdagen terecht op de B.I.L.-kamer (SA-05) tussen 10.00 en 13.00 uur. U kunt ook telefonisch contact opnemen met de Commissaris Vakliteratuur en Uittreksels, Henca Alberti, 071-273696.

Hét adres voor Uw wensen op uittreksel-gebied!

Sinds 1 juni 1994 verplicht identificeren!

Dagelijks worden wij geconfronteerd met voetbal- en straatvandalisme, zwartrijden, belastingontduiking, misbruik van sociale voorzieningen en illegale tewerkstelling. Om aan dergelijke maatschappelijke misdragingen paal en perk te stellen is sinds 1 juni 1994 de Wet op de Identificatieplicht (WID) van kracht geworden.

Karen van Drimmelen

Met dank aan Maarten van As, Taco Brandsen en Richard Hartendorp die meewerkten aan dit onderzoek naar de effecten van de Wet op de Identificatieplicht: gehouden in het kader van het facet Politiek-Bestuurlijk Management

Machtsspel of oprechte samenwerking?

Naar aanleiding van een onderzoek van de commissie Wiarda en diverse adviesaanvragen is toenmalig minister van Justitie Hirsch Ballin met een wetsvoorstel gekomen waarin hij pleitte voor een identificatieplicht voor de burger. Het wetsvoorstel betrof slechts één nieuwe wet, waarbij echter wijziging van een twintigtal andere wetten nodig zou zijn en dus samenwerking tussen verschillende departementen onvermijdelijk was.

Het mogen vervaardigen van een nationaal identiteitsbewijs draaide, zoals bij de ontwikkeling van het paspoort ook reeds het geval was, uit op een prestige-kwestie tussen de verschillende departementen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken verloor in de jaren tachtig de slag om het paspoort van Buitenlandse Zaken. Zij mag zich nu bezighouden met de productie van identificatiedocumenten, maar dreigt nu de slag om de identiteitskaart te verliezen aan de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), omdat het ministerie van Justitie, belast met de coördinatie, voorstelt de identiteitskaart te laten ontwikkelen door de Vereni-

ging Nederlandse Gemeenten. De VNG was namelijk al bezig met de ontwikkeling van een gemeentelijke identiteitskaart. Deze kaart zou dan tijdelijk kunnen functioneren als nationale identiteitskaart en Europees reisdocument totdat een algemeen Europees identiteitsbewijs (gepland begin 1995) een feit is. Burgers zullen dan voor slechts dertig gulden een VNG-kaart kunnen kopen in

plaats van een veel duurder paspoort of rijksidentiteitsbewijs. Binnenlandse Zaken loopt daarmee wel jaarlijks 73 miljoen gulden mis aan leger. Om het initiatief weer in handen te krijgen en opnieuw verlies van prestige en financiën te voorkomen stelt staatssecretaris De Graaff-Nauta eisen ten aanzien van de aanbestedingsprocedure, de selectie van de leverancier en de toetsing van het document. Zij baseert zich op het feit dat de staatsrechtelijke verantwoordelijkheid vereist dat alles in haar handen blijft.

Vervolgens laat De Graaff-Nauta in een brief weten dat de aanbestedingsprocedure voor haar eigen rijksidentiteitskaart is geopend. Na toepassing van deze truc is voor de Tweede Kamer de maat vol. De Kamer eist dat er één identiteitskaart komt. Als de VNG dat beter zou kunnen dan is het ministerie van Binnenlandse Zaken verplicht dit aan de VNG over te laten.

Naast hoofdrolspelers als de VNG, de departementen van Justitie en Binnenlandse Zaken, mag ook het ministerie van Sociale Zaken niet vergeten worden. Sociale Zaken wilde met de invoering van de identificatieplicht het misbruik maken van sociale voorzieningen aan banden leggen en be-

moeide zich dus met name met de fraudebestendigheid van het nieuwe document. Het is duidelijk dat er van oprechte samenwerking tussen de verschillende actoren in elk geval geen sprake is geweest. Ondanks de politieke machtsspelletjes en miljoenen gulden weggegooid geld is er in juni 1994 dan eindelijk de wettelijk vastgelegde identificatieplicht!

Wet op de Identificatieplicht effectief?

Om zich te kunnen identificeren heeft iedereen in Nederland vanaf twaalf jaar een identificatiebewijs nodig. Voor Nederlanders zijn er vier soorten identiteitsbewijzen toegestaan: het paspoort, de toeristenkaart, het rijbewijs en de gemeentelijke identiteitskaart. Als men niet de Nederlandse identiteit bezit zijn uitsluitend de volgende identiteitsbewijzen geldig: het verblijfsdocument van de vreemdelingendienst, het vluchtelingenpaspoort, het vreemdelingenpaspoort, een niet-Nederlands paspoort waarin door de vreemdelingendienst een vergunning tot verblijf is getekend en het elektronische W-document. De plicht tot het tonen van een identiteitsbewijs is een 'beperkte' identificatieplicht en geldt dus alleen in bepaalde situaties. Zo moet je een identiteitsbewijs kunnen tonen op de werkplek, bij de uitvoeringsorganen van de sociale zekerheidswetten en aan ambtenaren die controleren op illegale arbeid en illegaal verblijf van vreemdelingen. Ook in het openbaar vervoer bij zwartrijden en aan de politie bij wedstrijden in het betaald voetbal is het verplicht een legitimatiebewijs te tonen als daar om ge-